

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADVOKATŪROS ĮSTATYMO NR. IX-2066 7, 9, 35, 39,
56, 57, 60 IR 64 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
ANTSTOLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-876 5, 12 IR 39 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 3 ir 23 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Siekiant sumažinti kliūtis vykdyti advokatų, notarų ir antstolių profesines veiklas, siūloma atsisakyti šiuo metu įtvirtintų sveikatos reikalavimų asmenims, siekiantiems tapti advokatais, notariais ir antstoliais bei šią veiklą jau vykdančioms asmenims. Atitinkamai siūloma atsisakyti ir periodinių sveikatos patikrinimų, kurie sukelia papildomą administracinę naštą ir atliekami tik formaliai.

1.1. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo Nr. IX-2066 7, 9, 35, 39, 56, 57, 60 ir 64 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Advokatūros įstatymo projektas) tikslas – atsisakyti nuostatų dėl atitikties sveikatos reikalavimams asmenims, siekiantiems tapti advokatais, taip pat asmenims, siekiantiems atlikti advokato padėjėjo praktiką, bei nuostatos dėl advokato pareigos kas penkeri metai pasitikrinti sveikatą.

Pažymėtina, kad advokatų profesinė veikla yra priskiriama reglamentuojamoms profesijoms, t. y. profesijoms, kurioms užsiimti pagal teisės aktus reikalaujama turėti tam tikrą profesinę kvalifikaciją. Advokatams nustatyti aukšti kvalifikacijos ir ypatingo profesionalumo standartai, siekiant užtikrinti asmenims kvalifikuotą ir kokybišką teisinę pagalbą. Tinkamos advokato veiklos vykdymo svarbiausias aspektas yra advokato profesinis pasirengimas, t. y. įgytas aukštasis universitetinis teisinis išsilavinimas, įgauta teisinio darbo patirtis ir išlaikytas advokatų kvalifikacinis ar veiklos organizavimo egzaminas. Be to, siekiant apsaugoti asmenų, kuriems advokatai (advokatų padėjėjai) teikia teisinės paslaugas, interesus, pagal Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 20 straipsnį yra nustatytas profesinės civilinės atsakomybės privalomasis draudimas, be to, advokatui (advokato padėjėjui) už Advokatūros įstatymo ir Lietuvos advokatų etikos kodekso reikalavimų bei veiklos pažeidimus gali būti keliama drausmės byla ir skiriama drausminė nuobauda (Advokatūros įstatymo 52 straipsnio 1 dalis, 53 ir 54 straipsniai). Taigi, sveikatos reikalavimai asmenims, siekiantiems tapti advokatais ar atlikti advokatų padėjėjų praktiką, bei advokatams laikytini pertekliniais ir nebūtiniais.

1.2. Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 3 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Notariato įstatymo projektas) tikslas – atsisakyti nuostatų dėl atitikties sveikatos reikalavimams asmenims, siekiantiems tapti notariais, panaikinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisę rinkti duomenis iš Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų ir atsisakyti pareigos notarams kas penkerius metus privalomai pasitikrinti sveikatą.

Notarai yra valstybės įgalioti asmenys, kurių funkcijų vykdymą užtikrina ir kontroliuoja valstybė. Užtikrinant notarų funkcijų vykdymą ir kontrolę yra taikomi įvairūs reguliavimo mechanizmai, pvz., įtvirtinti aukšti kvalifikacijos, nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, ypatingo profesionalumo standartai. Pažymėtina, kad asmuo į notaro pareigas skiriamas viešo konkurso būdu, kuriuo metu yra visapusiškai įvertinama, ar pretendentas gali eiti notaro pareigas¹. Siekiant nustatyti, ar notaras gali tinkamai atlikti savo funkcijas ir pareigas, notaro kvalifikacija ir

¹ Vadovaujantis Viešo konkurso eiti notaro pareigas nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. 1R-34, 22 punktu, konkurso metu vertinamas pretendentų gebėjimas bendrauti ir organizuoti komandinį darbą, psichologinis pasirengimas notaro darbui, kitos asmeninės ir dalykinės savybės, motyvacija eiti notaro pareigas. Vertinant, ar pretendentas atitinka šiuos kriterijus, atsižvelgiama į teisinio darbo stažą teisinėse įstaigose bei institucijose ir notarinio darbo stažą; etikos reikalavimų laikymąsi profesinėje ir kitoje veikloje; mokslinę ir pedagoginę veiklą; Notarų rūmų prezidiumo nuomonę apie pretendento tinkamumą eiti notaro pareigas, kitus kiekybinius ir kokybinius teisinės veiklos rodiklius.

profesinės žinios, atsižvelgiant į notaro vykdomą profesinę veiklą, kvalifikacijos kėlimo rezultatus ir dalykines savybes yra periodiškai tikrinamos atestacijos metu (Notariato įstatymo 4 straipsnis, Notarų atestavimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. spalio 30 įsakymu Nr. 1R-226, 38 punktas). Be to, notarui gali būti keliama drausmės byla už šio įstatymo, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro patvirtintų ir kitų notarų veiklą reglamentuojančių teisės aktų ir Lietuvos Respublikos notarų etikos kodekso pažeidimus (Notariato įstatymo 10¹ straipsnio 1 dalis). Atsižvelgiant į tai, sveikatos reikalavimai asmenims, siekiantiems tapti notariais, bei privalomas periodinis notarų sveikatos patikrinimas laikytini pertekliniais ir nebūtiniais.

1.3. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 5, 12 ir 39 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Antstolių įstatymo projektas) tikslas – atsisakyti nuostatų dėl atitikties sveikatos reikalavimams asmenims, siekiantiems tapti antstoliais, panaikinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisę rinkti duomenis iš Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų ir atsisakyti pareigos antstoliams kas penkerius metus privalomai pasitikrinti sveikatą.

Antstoliai, kaip ir notariai, yra valstybės įgalioti asmenys, kurių funkcijų vykdymą užtikrina ir kontroliuoja valstybė. Užtikrinant antstolių funkcijų vykdymą ir kontrolę yra įtvirtinti aukšti kvalifikacijos, nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, asmuo į antstolio pareigas skiriamas viešo konkurso būdu, kuriuo metu yra visapusiškai įvertinama, ar pretendentas gali eiti antstolio pareigas². Siekiant patikrinti antstolių kvalifikaciją ir profesines žinias, periodiškai (kas ketverius metus) vykdoma eilinė atestacija, taip pat esant pagrindui gali būti vykdoma neeilinė atestacija (Antstolių įstatymo 39 straipsnis, Antstolių atestavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 400, 2 punktas). Be to, antstoliui už Antstolių įstatymo, Sprendimų vykdymo instrukcijos, Antstolių profesinės etikos kodekso, kitų teisės aktų, reglamentuojančių antstolių neprocesinę veiklą, vykdymo išlaidų išieškojimo tvarkos, nesusijusios su vykdymo išlaidų dydžio apskaičiavimu, pažeidimus arba kai teismo sprendime konstatuoti imperatyviųjų procesinės teisės normų pažeidimai (toliau – pažeidimas), gali būti taikoma drausminė atsakomybė (Antstolių įstatymo 13 straipsnis). Atsižvelgiant į tai, sveikatos reikalavimai asmenims, siekiantiems tapti antstoliais, bei privalomas periodinis antstolių sveikatos patikrinimas laikytini pertekliniais ir nebūtiniais.

2. Projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Seimo narys Stasys Šedbaras.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projektuose aptarti teisiniai santykiai

3.1. Advokatūros įstatymo 7 straipsnio 7 punkte numatyta, kad asmuo pripažįstamas advokatu, jeigu jis, be kita ko, neturi sveikatos sutrikimų, dėl kurių negalėtų atlikti advokato pareigų. Sveikatos reikalavimus bei sveikatos tikrinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

Advokatūros įstatymo 9 straipsnio 2 punkte įtvirtinta, kad asmuo, siekiantis būti pripažintas advokatu, turi Lietuvos advokatūrai, be kita ko, pateikti sveikatos pažymėjimą.

Advokatūros įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 5 punkte numatyta asmuo gali būti įrašytas į Lietuvos advokatų padėjėjų sąrašą, jeigu jis, be kita, neturi sveikatos sutrikimų, dėl kurių negalėtų atlikti advokato padėjėjo pareigų. Advokatų padėjėjai tikrinasi sveikatą kaip nurodyta Advokatūros įstatymo 7 straipsnio 7 punkte.

² Vadovaujantis Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 400, 28 punktu, konkurso metu vertinamos konkurso dalyvių asmeninės ir dalykinės savybės, gebėjimas bendrauti ir organizuoti komandinį darbą, psichologinis pasirėngimas antstolio darbui, motyvacija eiti antstolio pareigas, taip pat konkurso dalyvių žinios, susijusios su antstolio profesine veikla.

Advokatūros įstatymo 39 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta advokatas privalo kas penkeri metai Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą.

Advokatūros įstatymo 56 straipsnio 6 ir 7 dalyse, 60 straipsnio 3 ir 4 dalyse įtvirtinta Lietuvos advokatūros ir Advokatų tarybos teisė gauti duomenis, be kita ko, apie advokatų, advokatų padėjėjų, Europos Sąjungos valstybių narių teisininkų, asmenų, siekiančių būti pripažintais advokatais, siekiančių būti įrašytais į Lietuvos advokatų padėjėjų sąrašą ar Europos Sąjungos valstybių narių teisininkų, turinčių teisę teikti nuolatinės teisines paslaugas Lietuvos Respublikoje, sąrašą, sveikatą ir Lietuvos advokatūros teisę tvarkyti sveikatos duomenis.

Advokatūros įstatymo 64 straipsnio dalyje numatyta išimtis Europos Sąjungos valstybės narės teisininkui, teikiančiam nuolatinės teisines paslaugas Lietuvos Respublikoje savo valstybės kompetentingos institucijos suteiktu teisininko profesiniu vardu, t.y. jam netaikomi Advokatūros įstatymo 7 straipsnio 2–7 punktai, 9–19 straipsniai, 23 straipsnį, 39 straipsnio 2 dalį ir 41 straipsnį.

3.2. Notariato įstatymo 3 straipsnio 2 dalis 8 punkte nustatyta, kad notaru gali būti fizinis asmuo, jeigu jis neturi sveikatos sutrikimų, dėl kurių negalėtų atlikti notaro pareigų. Tikrintis sveikatą einant notaro pareigas taip pat privaloma kas penkerius metus. Notarų sveikatos reikalavimus ir sveikatos tikrinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministras.

Notariato įstatymo 3 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija turi teisę gauti iš Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų, informaciją, dokumentus ar duomenis (įskaitant asmens duomenis), reikalingus įsitikinti, kad asmuo atitinka šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytus reikalavimus. Notariato įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad notaro įgaliojimai pasibaigia, kai jis neatitinka šio įstatymo 3 straipsnio antrosios dalies 8 punkto reikalavimų.

3.3. Antstolių įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija turi teisę gauti informaciją iš Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų. Šio įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatyta, kad antstolio įgaliojimai pasibaigia, kai jis dėl sveikatos būklės pagal medicininės komisijos išvadą negali dirbti antstoliu, o pagal 39 straipsnio 5 dalį antstoliai privalo tikrintis sveikatą kas penkerius metus. Sveikatai keliamus reikalavimus bei sveikatos tikrinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministras.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Advokatūros įstatymo projektu siūloma:

- pripažinti netekusiu galios Advokatūros įstatymo 7 straipsnio 7 punktą (projekto 1 straipsnis), 35 straipsnio 1 dalies 5 punktą (projekto 3 straipsnis) ir 39 straipsnio 2 dalį (projekto 4 straipsnis);
- atsisakyti pareigos pateikti sveikatos pažymėjimą (projekto 2 straipsnis);
- atsisakyti Lietuvos advokatūros ir Advokatų tarybos teisės gauti sveikatos duomenis (projekto 5 ir 7 straipsnis) ir Lietuvos advokatūros funkcijos tvarkyti sveikatos duomenis (projekto 6 straipsnis).
- techniškai patikslinti nuorodas į Advokatūros įstatymo nuostatas (projekto 8 straipsnis).

4.2. Notariato įstatymo projektu siūloma:

- atsisakyti nuostatų dėl atitikties sveikatos reikalavimams asmenims, siekiantiems tapti notarais (projekto 1 straipsnio 1 dalis);
- panaikinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisę rinkti duomenis iš Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų (projekto 1 straipsnio 2 dalis);

- atsisakyti pareigos notarams kas penkerius metus privalomai pasitikrinti sveikatą (projekto 1 straipsnio 1 dalis);
- pripažinti netekusiu galios Notariato įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 8 punktą, t.y. panaikinti notaro įgaliojimų pasibaigimo pagrindą, kai notaras neatitinka sveikatos reikalavimų (projekto 2 straipsnis).

4.3. Antstolių įstatymo projektu siūloma:

- pripažinti netekusia galios 39 straipsnio 5 dalį, t.y. atsisakyti pareigos antstoliams kas penkerius metus privalomai pasitikrinti sveikatą (projekto 3 straipsnio 2 dalis);
 - panaikinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisę gauti duomenis iš Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų (projekto 1 straipsnis)
- pripažinti netekusiais galios 12 straipsnio 2 dalies 3 punktą t.y. panaikinti antstolio įgaliojimų pasibaigimo pagrindą, kai antstolis dėl sveikatos būklės pagal medicininės komisijos išvadą negali dirbti antstoliu (projekto 2 straipsnis).

Įtvirtinus siūlomą reguliavimą būtų panaikinti pertekliniai reikalavimai atitikti nustatytus sveikatos reikalavimus asmenims, siekiantiems tapti advokatais, notarais ir antstoliais, reikalavimai šių teisinių profesijų atstovams periodiškai tikrinti sveikatą. Tinkamas funkcijų atlikimas turėtų būti užtikrinamas per įstatymuose nustatytus priežiūros ir kontrolės bei profesinės savivaldos savikontrolės mechanizmus (drausminės atsakomybės, atestavimo institutus ir kt.).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminologinei situacijai, korupcijai

Priimti projektai neturės įtakos kriminologinei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Įstatymų įgyvendinimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir plėtrai.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Ne, neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus projektus reikės pripažinti netekusiais galios:

- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymą Nr. V-556/1R-181 „Dėl Pareiškėjų, advokatų ir advokatų padėjėjų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. rugpjūčio 28 d. įsakymą Nr. 433/233 „Dėl Antstolių sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. rugsėjo 26 d. įsakymą Nr. V-559/240 „Dėl Notarų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

10. Ar įstatymų projektai parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas

įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Projektuose vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus projektus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrui ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministrui iki 2021 m. gruodžio 31 d. reikės pripažinti netekusiais galios 9 punkte nurodytus įsakymus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Advokatas, advokato padėjėjas, advokato sveikatos tikrinimas, antstolis, antstolio sveikatos tikrinimas, notaras, notaro sveikatos tikrinimas, periodinis sveikatos tikrinimas.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.